

Hoger instituut
voor de arbeid
Katholieke
Universiteit Leuven

Parkstraat 47
B-3000 Leuven

Telefoon +32 16 32 33 33
Telefax +32 16 32 33 44

De proeftuinen VDAB-OCMW's. Een analyse van een meer structurele samenwerking tussen de VDAB en de OCMW's in functie van het opzetten van geïntegreerde werk- en welzijnstrajecten

Voorstel voor een O&O project in het kader van het Vlaams Programma Strategisch Arbeidsmarktonderzoek VIONA-oproep 2011

Ludo Struyven (HIVA - K.U.Leuven) en Tine Van Regenmortel (HIVA - K.U.Leuven)

Offerte-verzoek: Departement Werk en Sociale Economie, Vlaamse overheid

Leuven, 14/09/2011

1. Titel van het voorstel

De proeftuinen VDAB-OCMW's. Een analyse van een meer structurele samenwerking tussen de VDAB en de OCMW's in functie van het opzetten van geïntegreerde werk- en welzijnstrajecten.

VIONA-oproep 2011

2. Identificatiegegevens van de promotor

Naam: Ludo Struyven
Functie: Hoofd Onderzoeksgroep Arbeidsmarkt
Instelling: HIVA - Onderzoeksinstituut voor Arbeid en Sameleving, Katholieke Universiteit Leuven
Onderzoekseenheid: Onderzoeksgroep Arbeidsmarkt
Contactadres: Parkstraat 47 (postbus 05300)
B-3000 Leuven
Telefoonnummer: +32 16 32 33 41
Faxnummer: +32 16 32 33 44
E-mail: ludo.struyven@hiva.kuleuven.be

Naam: Tine Van Regenmortel
Functie: Hoofd Onderzoeksgroep Armoede, Migratie en Maatschappelijke Integratie
Instelling: HIVA - Onderzoeksinstituut voor Arbeid en Sameleving, Katholieke Universiteit Leuven
Onderzoekseenheid: Onderzoeksgroep Arbeidsmarkt
Contactadres: Parkstraat 47 (postbus 05300)
B-3000 Leuven
Telefoonnummer: +32 16 32 31 23
Faxnummer: +32 16 32 33 44
E-mail: : tine.vanregenmortel@hiva.kuleuven.be

3. Uitgebreide omschrijving van het projectvoorstel, met inbegrip van het tijdspad (zie 4) én de begroting (zie 5) (max. 10 pp)

3.1 Probleemstelling, beleidskader en vraagstelling voor de opdracht

Institutioneel-organisatorische context en situering

Net zoals een aantal andere Europese welvaartsstaten kent ook ons land een tweeledige structuur van inkomensbescherming, bestaande uit de werkloosheidsverzekering en de sociale bijstandsuitkering (Van Berkel et al. 2011)¹. Organisatorisch gezien ressorteren deze voorzieningen typisch onder resp. de centraal georganiseerde werkloosheids- en arbeidsbemiddelingsdiensten – bij ons de VDAB en RVA - en de lokaal georganiseerde gemeentelijke diensten – bij ons de OCMW's, die instaan voor het (equivalent) leefloon. Bij beide instanties is het gemeenschappelijke doel de eigen uitkeringsgerechtigden te activeren en te begeleiden, en dit zoveel mogelijk naar de reguliere arbeidsmarkt. Het gevolg is dat beide instanties een aanbod van dienstverlening en samenwerkingsverbanden met derden (non-profit en for-profit) hebben ontwikkeld, en in de mate van het mogelijke hun dienstverlening en netwerken voortdurend trachten aan te passen aan de heterogene noden en nieuw vastgestelde drempels bij de verschillende groepen in kwestie. Bovendien is er ook een overvloeiing van cliënten, aan de ene kant doordat (een deel van de) geschorste werkzoekenden terechtkomen bij het OCMW (mede ten gevolge van het activeringsbeleid), aan de andere kant doordat leefloners na een voldoende aantal gewerkte dagen (cf. artikel 60) toegang krijgen tot de werkloosheidsuitkering.

Door deze parallelle ontwikkeling van een activeringsbeleid voor werkzoekenden en leeflooncliënten, wint de vraag aan belang op welke manier de VDAB en de OCMW's hun aanbod van dienstverlening en doelgroepen beter op elkaar kunnen afstemmen. Het doel van de proeftuinen is om deze mogelijkheden voor afstemming en samenwerking verder uit te diepen, en dit op het gemeentelijk of intergemeentelijk niveau. Dit bottom-up perspectief in de coördinatie tussen VDAB en OCMW's contrasteert met andere landen, gekenmerkt door structurele verschuivingen in het geheel van bevoegdheden, besluitvorming, organisatie en uitvoering (bv. Duitsland, Denemarken, Finland, Zweden), vaak in een context van meer voorwaardelijke uitkeringen. In Vlaanderen daarentegen wordt geopteerd voor samenwerking, zonder dat daarbij sprake is van een overdracht van bevoegdheden, verschuiving van middelen of meer conditionaliteit van uitkeringen. Eigen aan de bottom-up strategie in Vlaanderen is dat de samenwerking per definitie zal verschillen van gemeente tot gemeente en van stad tot stad. Denken we in dit verband aan de grotere steden Antwerpen en Gent, waar momenteel een politiek gedragen samenwerkingsovereenkomst bestaat tussen stad, OCMW en VDAB. In andere centrumsteden is de samenwerking dan weer meer operationeel van aard. Ook in kleinere gemeenten zijn er vormen van samenwerking, in bepaalde gevallen intergemeentelijk georganiseerd. In de Vlaamse beleidscontext speelt de Lokale Werkwinkel een primaire rol in de samenwerking tussen VDAB en OCMW, vaak in de vorm van zitdagen waarop OCMW-begeleiders aanwezig zijn in de Werkwinkel. Dit alles – het feit dat de VDAB relatief meer langdurig werkzoekenden telt, het bottom-up karakter voor samenwerking VDAB en OCMW's, de lokale verscheidenheid - maakt de Vlaamse case ook in internationaal opzicht bijzonder. De setting van de proeftuinen maakt het namelijk mogelijk terdege te bepalen welke factoren van belang zijn bij de lokale verscheidenheid en afbakening in doelgroepen, met welke randvoorwaarden dient rekening gehouden bij de samenwerking, en welke tussentijdse vorderingen en resultaten kunnen worden zichtbaar gemaakt en toegeschreven aan de samenwerking.

De toenemende samenwerking tussen VDAB en OCMW's wordt mede gedreven door economische factoren, zoals de structurele tekorten in het arbeidsaanbod ten gevolge van de vergrijzing, de openstaande arbeidsvraag en de mismatch tussen vraag en aanbod. Tegelijk is er nog een zekere arbeidsreserve ('hidden unemployment') aanwezig bij VDAB en OCMW's, maar deze is niet onmiddellijk inzetbaar. Eigen onderzoek in de stad Antwerpen toont aan dat er bij de VDAB groepen zijn die ver van de arbeidsmarkt verwijderd zijn. Op basis van de intake-informatie bij de VDAB blijkt dat het type van moeilijk bemiddelbaren met een multidimensionele problematiek ongeveer een kwart uitmaakt van de volledige populatie werkzoekenden (Struyven, Heylen en Van Hemel,

¹ Van Berkel, R., de Graaf, W. & Sirovátka, T. (2011) *The Governance of Active Welfare States in Europe*. London: Palgrave Macmillan

2009)². Binnen dit type wordt verder nog een differentiatie gemaakt van subtypes naar oplopende moeilijkheidsgraad. Bij het OCMW gaat het om ongeveer één derde van het bestand dat als niet of moeilijk activeerbaar kan worden bestempeld. De analyse wijst ook op een zekere overlap in doelgroepen die zich leent tot samenwerking. Voor de VDAB-populatie merken we dat naarmate het activeringsbeleid voor werkzoekenden de harde kern bereikt, een aanzienlijk deel onder hen te kampen heeft met een multidimensionele welzijnsproblematiek die hen ervan weerhoudt opnieuw aan het werk te gaan. Deze problematiek heeft vele gezichten. Omgekeerd merken we dat bij het OCMW Antwerpen een subgroep aanwezig is zonder noemenswaardige drempels en voldoende kennis Nederlands, een groep die sneller zou kunnen worden doorverwezen naar de VDAB. Deze gegevens slaan op een typisch grootstedelijke context en zijn niet zomaar veralgemeenbaar naar Vlaanderen. Niettemin kan geleerd worden van het proces van samenwerking in Antwerpen, net zoals van andere (centrum)steden die niet in de proeftuinen zelf zijn betrokken. In de verschillende luiken van voorliggend onderzoeksvoorstel zal telkens worden aangegeven op welke manier wij dit beogen.

Doel van de proeftuinen en van het onderzoek

De proeftuinen voor samenwerking in de tweede fase bouwen voort op de eerste fase. Binnen het gegeven centrale beleidskader is het kader voor de proeftuinen toegespitst op 6 thema's³. De eerste drie thema's hebben betrekking op de afstemming van primaire werkprocessen tussen VDAB en OCMW:

1. Afstemming van de intake en –criteria met het doel te komen tot gemeenschappelijke intake(criteria)
2. Opstellen van een kader voor toewijzing van cliënten met het doel tot een set van criteria te komen
3. Het uitvoeren van trajecten met gebruik van elkaars dienstverlening (modules) met als doel trajecten te doen aansluiten bij de noden van de cliënten.

De volgende drie thema's hebben betrekking op informatie, communicatie en gemeenschappelijke competentieontwikkeling die deze werkprocessen moeten ondersteunen. Het gaat om afspraken over procedures bij communicatie over dossiers en cliënten, het voor de cliënt en voor elkaar zichtbaar maken van de modules in het aanbod en kennisdeling en bijscholing van consultants.

Het object in dit onderzoeksvoorstel is, conform de omschrijving in de oproep, viervoudig:

- 1) Instrument voor doelgroepafbakening en intake: het instrument en de criteria bepalen om tot een afbakening en identificatie van de doelgroepen te komen voor geïntegreerde W² (werk-welzijn) trajecten (screening en intake)
- 2) Procesanalyse: de processen analyseren en factoren bepalen om meer complexe trajecten toe te wijzen, partners te betrekken en elkaars dienstverlening hierbij in te zetten (toewijzing en vormgeving van trajecten)
- 3) Monitoring en on-going assessment: het in kaart brengen van de voortgang en resultaten van de samenwerking op het niveau van de individuele deelnemer (resultaten van de W²-trajecten)
- 4) Aanbevelingen voor mainstreaming en beleid: het formuleren van aanbevelingen voor verankering in de reguliere aanpak van de afbakening van potentiële doelgroepen en het vormgeven en opvolgen van geïntegreerde trajecten, en het formuleren van beleidssuggesties die deze aanpak bevorderen en ondersteunen.

² Struyven L., Heylen V. & Van Hemel L. (2009), De (nog) niet bemiddelbaren: een verloren groep op de Antwerpse arbeidsmarkt? Een onderzoek in opdracht van vzw Werk en Economie van de stad Antwerpen in het kader van het samenwerkingsverband stad Antwerpen – OCMW Antwerpen – VDAB

³ VDAB en VVSG, Proeftuinproject OCMW's – VDAB / Fase 2. Projectopzet en thema's, 12 september 2011.

3.2 Plan van aanpak

Het onderzoek is opgebouwd op basis van de vier luiken zoals hierboven aangegeven, conform de oproep.

Voorafgaand is het van belang voor ogen te houden dat op basis van wetenschappelijke literatuur geen uitsluiting kan worden gegeven over de vraag wat eerst op te lossen: werk of welzijn? Aan de ene kant is er de vaststelling dat via een werktraject de kans vergroot dat problemen op het vlak van welzijn makkelijker zijn op te lossen. Aan de andere kant kunnen bepaalde niet-arbeidsmarktgerelateerde problemen een zodanig obstakel vormen dat zij best eerst worden aangepakt. Beide strategieën zijn dus belangrijk.

Dit wordt ook weerspiegeld in de werking van VDAB en OCMW's, waarbij er een tendens is om werk en welzijn te integreren in meer complexe trajecten. De werking van het OCMW is meer 'work friendly' geworden (cf. RMI-wet of wet betreffende het recht op maatschappelijke integratie), terwijl de VDAB meer 'well-being sensitive' is geworden. Dit laatste blijkt onder meer uit de MMPP-trajecten en de trajecten voor personen in armoede. Finaal blijft er wel altijd een spanningsveld bestaan. Deze komt voort uit de verschillende wijze waarop VDAB en OCMW's hun kernopdracht definiëren. Zo beweegt een OCMW tussen het doel van 'realiseren van een menswaardig bestaan' (cf. OCMW-wet) en het wederkerigheidsprincipe dat aan de basis ligt van activering (werkbeleid zoals bepaald in de RMI-wet, gericht op bezoldigd werk). Bij de VDAB primeert het activeren naar betaald werk als eerste doel en staat het wederkerigheidsprincipe bijgevolg eenduidig centraal. Een logica van controle en sanctionering kan echter moeilijk worden opgelegd als het om een welzijnstrajectmodule gaat, om de reden dat de betrokkene moet overtuigd zijn om aan het welzijnsprobleem te werken - indien niet overtuigd, is de kans op succes immers onbestaande.

In elk van de luiken in dit onderzoek zullen we op dit spanningsveld stoten: bij de criteria voor intake, bij het proces voor toewijzing en ontwerpen van de trajecten en bij de indicatoren voor monitoring en evaluatie.

Luik 1: ontwikkeling van een instrument voor doelgroepanalyse (onderzoeksvraag 1)

Voor het eerste luik is de onderzoeksvraag:

- *op welke manier kan de identificatie van de doelgroep gebeuren?*

Het antwoord op deze vraag moet leiden tot een set van criteria en instrument als eerste filter voor wie in aanmerking komt voor een W²-traject. Voor de ontwikkeling van een gemeenschappelijk instrument wordt erop gerekend tegen half februari 2012 over een operationeel instrument te beschikken, dus na maximaal 2,5 maanden. Binnen deze beperkte tijdsspanne zien wij de volgende stappen haalbaar:

- 1) Het bijdragen aan de analyse van de bestanden van VDAB en OCMW naar geregistreerde drempels, om potentiële doelgroepen af te bakenen voor de 5 proeftuinen
- 2) Het inventariseren van specifieke assessment-instrumenten die consulenten bij VDAB en OCMW in elk van de 5 proeftuinen gebruiken
- 3) Het toetsen van deze instrumenten aan relevante instrumenten die in het buitenland bestaan, en het voorstellen van een verrijkt instrument dat voor zowel VDAB als OCMW's in de 5 proeftuinen relevant en haalbaar is.

Stap 1. Bijdrage aan administratieve afbakening op basis van geregistreerde drempels

Eén van de verrassende bevindingen van het onderzoek naar de (nog) niet bemiddelbaren in Antwerpen was dat de gegevensbestanden bij VDAB en OCMW Antwerpen uitgebreidere informatie bevatten over de drempels voor activering op de verschillende levensdomeinen dan doorgaans beschikbaar is en die relevant (kunnen) zijn voor

hun uitstroom naar werk⁴. Deze gegevens zijn uiteraard onontbeerlijk voor de consulenten, maar zij hebben ook een functie voor het beleid omdat zij de sleutel aanreiken om tot een omvattende aanpak (het zogenoemde sluitend maatpak) te komen voor de moeilijk of (nog) niet bemiddelbaren. Voor de 5 proeftuinen willen we deze informatieleemte invullen door voor beide doelpopulaties (VDAB en OCMW) aan te geven hoe geregistreerde drempels voor potentiële doelgroepen tot een eerste administratieve afbakening kunnen leiden en na te gaan op welke manier een geïntegreerd traject een antwoord kan bieden op deze drempels.

Een identieke replicatie van het onderzoek in Antwerpen zal niet mogelijk zijn. Aan de ene kant wordt bij de VDAB de intakeleidraad niet meer als zodanig verplicht afgenomen (hoewel bepaalde regio's deze leidraad nog altijd systematisch gebruiken). Aan de andere kant hanteert elk OCMW zijn eigen systematiek voor registratie en intake. Een uitgebreid, systematisch instrument zoals het Antwerpse MPSA (Meetinstrument voor Professionele en Sociale Activering) komt wellicht elders niet voor, maar mogelijk zijn er wel 'kwalitatieve' registratiegegevens (bv. op basis van de socio-professionele balans, de methodiek van integrale trajectbegeleiding, kleinere instrumenten). Bovendien leert de Antwerpse analyse dat het zinvol kan zijn om de geregistreerde drempels te analyseren voor welomschreven subgroepen al naar gelang de periode van diagnose ten opzichte van de startdatum van werkloosheid of leefloon.

Op basis van deze eerste stap kan de lokale verscheidenheid van doelgroepen scherper in kaart worden gebracht:

1. Vooreerst zijn er verschillende subgroepen mogelijk: allochtone nieuwkomers, alleenstaande moeders, ongekwalificeerde jongeren, ouderen met gezondheidsproblemen, ...
2. Daarnaast zijn er geografische verschillen in samenstelling: de verborgen werkloosheid is mogelijk groter in bepaalde gebieden dan in andere (bv. in centrumsteden; voormalige industriële gebieden)
3. bovendien kunnen de locaties verschillen in definitie en kennis van de doelgroep: deze verschillen bepalen mee de onderkende noden van de doelgroepen en de mate waarin de noodzaak van aangepaste dienstverlening wordt herkend.

Specifiek aandachtspunten in deze analyse zijn de dubbele registratie van leeflooncliënten bij de VDAB (code 05 in CVS⁵), de ex-artikel 60-ers bij VDAB en de recent geschorsten bij het OCMW. Telkens wordt nagegaan wie zich nu reeds in één of andere vorm van een geregistreerde traject bevindt zowel bij VDAB en OCMW als bij partner-organisaties. Naast degenen die niet worden bereikt gaan we na wie van de potentiële doelgroepen in het recente verleden een traject heeft gehad en niet is doorgestroomd. Deze gegevens laten toe een inzicht te verkrijgen in het tweevoudige probleem van niet-bereik en niet-doorstroming.

Voor deze eerste stap is een nauwe samenwerking met de data-specialisten van het betrokken OCMW en de VDAB onontbeerlijk. De ervaring leert dat het omzetten van administratieve basisgegevens tot bruikbare statistische gegevens een technisch veeleisend en tijdrovend proces is. In de beperkte onderzoeksruimte willen we hier wel een bijdrage toe leveren, maar rekenen we erop dat de gegevensanalyse door de betrokken diensten zelf zal worden gedaan.

Stap 2. Analyse van gehanteerde assessment-instrumenten door consulenten bij VDAB en OCMW

In een tweede stap gaan we na welke assessment-instrumenten (bv. knipperlichtenlijsten m.b.t. gezondheid, inkomen, huisvesting, ...) momenteel worden gebruikt door de consulenten van de VDAB en het betrokken

⁴ Struyven L., Heylen V. & Van Hemel L. (2009), De (nog) niet bemiddelbaren: een verloren groep op de Antwerpse arbeidsmarkt? Een onderzoek in opdracht van vzw Werk en Economie van de stad Antwerpen in het kader van het samenwerkingsverband stad Antwerpen – OCMW Antwerpen – VDAB; Gelderblom A. & de Koning J. (2007), Effecten van "zachte" kenmerken op de re-integratie van de WWB, WW en AO populatie: een literatuurstudie. Rotterdam: SEOR

⁵ Voor de proeftuinen is de verplichte automatische inschrijving van alle leefloongerechtigden bij de VDAB niet meer van toepassing. In de praktijk was dit al niet meer het geval voor een aantal OCMW's.

OCMW. Het gaat hier om gespecialiseerde tools die voor kleine groepen worden ingezet, zoals bvb. de MMPP-doelgroep bij VDAB. Deze informatie kan bij een eerste intake niet onmiddellijk gedetecteerd worden. Ook is het mogelijk dat de cliënt bepaalde kenmerken verborgen houdt, bij gebrek aan motivatie om er iets aan te doen of omdat de cliënt zich er niet van bewust is.

Hiervoor gebruiken we de term *assessment*, met als doel drempels te identificeren. Daarnaast kan assessment slaan op het on-going proces van het bepalen van de drempels die zich opwerpen bij de client. Zoals Thompson & Mikelson (2001) stellen: 'Assessment might include using a tool to identify a particular barrier, or could be a more general process of monitoring progress and analyzing (or assessing) why expected progress is not achieved. If a screening determines that an individual is likely to have a substance abuse problem, assessment will help confirm or deny the problem. Assessment for a specific barrier differs from screening in that it is more definitive and likely requires some training to implement and interpret results. However, it does not replace formal diagnosis'⁶.

De geïnventariseerde instrumenten of criteria toetsen we vervolgens af aan elkaar, in twee workshops:

- tussen de OCMW's van de 5 locaties van de proeftuinen
- tussen de OCMW's en de VDAB.

Methodisch worden hiervoor twee workshops gehouden met resp. een groep van OCMW-consulenten van de 5 locaties en een groep van OCMW- en VDAB-consulenten van de 5 locaties. Doel is te komen tot één geïntegreerd instrument, of minstens tot modules die uitwisselbaar zijn tussen de OCMW's en de VDAB én die voor bepaalde subgroepen kunnen worden ingezet.

Stap 3. Toetsing aan buitenlandse tools en voorstel voor een verrijkt instrument in de proeftuinen

In een derde stap toetsen we dit geïntegreerde instrument af aan goede assessment-instrumenten in het buitenland. Voor de selectie van de buitenlandse tools baseren wij ons op een bredere inventarisatie in het kader van een lopend ESF-innovatieproject voor de ontwikkeling van een meetinstrument voor employability assessment van moeilijk bereikbare jongeren met een multi-problematiek. Hiervoor kunnen we dus terugvallen op ontwikkelde expertise in het lopende ESF-innovatieproject Missing Link (project van het HIVA, samen met de vzw Arktos), dat op zijn beurt voortbouwt op onder meer het W²-project.

De doelgroepen van de proeftuinen komen overeen met wat in de literatuur wordt omschreven als groepen uitkeringsgerechtigden met een multi-problematiek. Enkele definities voor multi-problematiek luiden als volgt:

- 'problemen in twee of meer probleemclusters (economische, culturele, normatieve, gezondheids- of psychosociale problemen), complexe problemen die op elkaar ingrijpen en elkaar versterken (Inspectie Werk en Inkomen, 2010, p. 38)⁷.
- Er is sprake van multi-problematiek bij gezinnen en personen wanneer deze langdurig te maken hebben met twee of meer samenhangende en elkaar versterkende problemen én de betrokkene(n) niet in staat is/zijn tot het ontwikkelen en voeren van een adequate regie ten aanzien van de beheersing of oplossing van het complex aan problemen, waardoor deelname aan de samenleving en de arbeidsmarkt problematisch is (Bosselaar et al., 2010)⁸.

⁶ Thompson, T.S., & Mikelson, K.S. (2001). *Screening and Assessment in TANF/Welfare-to-Work. Ten Important Questions TANF Agencies and Their Partners Should Consider*. Washington: The Urban Institute

⁷ Inspectie Werk en Inkomen (2010). *Maatwerk bij meervoudigheid. Domeinoverschrijdende dienstverlening aan mensen met meervoudige problematiek*. Inspectie Werk en Inkomen, Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid, Nederland

⁸ Bosselaar, H., Maurits, E., Molenaar-Cox, P., & Prins, R. (2010) *Multiproblematiek bij cliënten. Verslag van een verkenning in relatie tot (arbeids)participatie*. Meccano, AStri

Volgende bronnen bevatten rechtstreeks bruikbare elementen die fungeren als bouwstenen om de eigen gehanteerde instrumenten mee te vergelijken en te vervolledigen:

- Duinkerken, G., Graafland, H., Wesdorp, P. (2010). *Klanten met meervoudige problematiek. Kennisdocument Re-integratie*. [www.interventiesnaarwerk.nl]
- Oomens, B., Radstake, E., Lenos, S., & Kentin, F. (2010). *Drie voorbeelden van geïntegreerde intake*. Amsterdam: RadarAdvies
- Prins, R. (2009). *Developing well-targeted tools for the active inclusion of vulnerable people. Synthesis Report*. Oslo: ASTRI
- BIMRA. (2008). *Catalogus BIMRA. Een overzicht van meetinstrumenten en interventies die worden gebruikt bij reïntegratie*. Universitair Medisch Centrum Maastricht, Rijksuniversiteit Groningen, Universiteit Maastricht.
- Bimrose, J., Barnes, S.A., Brown, A., Hasluck, C., & Behle, H. (2007). *Skills diagnostics and screening tools: A literature review*. Research Report No 459 UK: Department for Work and Pensions
- Kemper, D.R., de Visser, S.M., Engelen, M.W.H., & Flapper, E. (2009). *Naar de methodische diagnose. Een onderzoek naar de werking van diagnose-instrumenten bij re-integratie*. Zoetermeer: Research voor Beleid
- RWI (2009). *Diagnose bij re-integratie: Analyse en aanbevelingen*. Den Haag: Raad voor Werk en Inkomens

Dit eerste onderzoeksluik moet resulteren in een:

- Een bijdrage tot afbakening van de potentiële doelgroepen via analyse van administratieve basisgegevens
- Consensus over gemeenschappelijke elementen in de gehanteerde tools via twee workshops
- Een voorstel voor verrijkt instrument voor assessment bij de potentiële doelgroepen via toets aan geselecteerde buitenlandse tools

Timing en doorlooptijd: december 2011 – half februari 2012

Luik 2 Procesmatige analyse van de samenwerking VDAB – OCMW's via casestudies (onderzoeksvragen 2 tot 5)

In het tweede luik staat de analyse van het proces van de samenwerking centraal. De onderzoeksvragen luiden als volgt:

- Hoe worden processen van VDAB en OCMW's op elkaar afgestemd? (onderzoeksvraag 2)
- Aan welke randvoorwaarden moet hierbij worden voldaan, zowel intern (onderzoeksvraag 3) als extern? (onderzoeksvraag 4)
- Worden respectievelijke partners hierbij (in voldoende mate) betrokken? Aan welke randvoorwaarden moet worden voldaan om partners van OCMW en VDAB bij trajecten te kunnen betrekken? (onderzoeksvraag 5)

Eén van de grote vragen in het onderzoek naar publieke interorganisatorische of netwerkstructuren is hoe het proces van samenwerking kan worden geëvalueerd, zowel conceptueel als methodologisch. Een netwerkstructuur wordt dikwijls toegepast om complexe situaties (heterogene doelgroepen, multi-problematiek) aan te pakken, die niet kunnen worden aangepakt vanuit één enkele organisatie (cf. Hasenfeld, 1983). Dat is ook het geval voor het ontwerpen van en toeleiden naar geïntegreerde trajecten voor nader afgebakende doelgroepen van werkzoekenden en leefloners, het object van onze proeftuinen. In een vroeger onderzoek van procesevaluatie

van de werkwinkels⁹ hebben we gebruik gemaakt van het toonaangevend werk van Provan en Milward (1995), waarin zij een multi-level kader voor de analyse van netwerken presenteren. In dit onderzoek bouwen we daarop verder door het kader te verruimen op basis van multi-sectorale netwerken (cf. Herranz, 2010)¹⁰. Met multi-sectorale organisatienetwerken wordt bedoeld dat niet alleen overheidsinstanties, maar ook non-profit en for-profit organisaties deel uitmaken van de netwerkstructuur. De samenwerking tussen deze verschillende types actoren kan gekenmerkt zijn door formele (bv. contractuele) evenals informele (vrijwillige) processen.

De complexiteit van netwerkstructuren maakt dat samenwerking vaak moeilijk tot stand komt. Dit kan liggen aan inherente factoren in het netwerk, maar ook aan externe factoren (randvoorwaarden). Deze randvoorwaarden bevinden zich op het operationele niveau (meso- en microniveau) en op het structurele of beleidsmatige niveau (macro- en mesoniveau). Om deze factoren in kaart te brengen is een analyse van binnenuit noodzakelijk: van de dagelijkse uitvoeringspraktijk en via rechtstreekse bevraging van de actoren bij OCMW, VDAB en respectievelijke partners. Interne randvoorwaarden zijn zowel gelegen op individueel niveau (deling van informatie, overdracht van de cliënt, ...) als op organisatorisch niveau (middelen, personeel, IT, betrokkenheid van andere interne diensten, bv sociale diensten van OCMW, ...). Externe randvoorwaarden hebben betrekking op: de bestaande bevoegdheidsverdeling; eigenaarschap (probleemhouderschap) als de begeleidende instantie niet de uitkeringsinstantie is; de regelgeving voor controle en sanctionering; de samenwerkingsstructuur voor de werkwinkel; de (privacy)regeling aangaande informatie-uitwisseling; e.a.

Voor dit luik baseren we ons op interviews met bevoorrechte getuigen in het management en de uitvoering van de 5 locaties van de proeftuinen. De interviews vinden deels face-to-face en deels telefonisch plaats. Naast interviews bij VDAB en OCMW zijn er interviews met andere actoren die betrokken zijn in de lokale netwerkstructuur. Per proeftuin komen we tot max. 4-5 interviews. Aanvullend worden schriftelijke documenten die betrekking hebben op de case geanalyseerd: protocollen, verslagen van vergaderingen, te volgen procedures, enz. Omdat de samenwerking kan evolueren gedurende de looptijd, worden de eigenlijke case studies voorzien na de eerste jaarhelft. Bij de interpretatie zal telkens de relatie worden gelegd met de geproduceerde trajecten. De aard en intensiteit van samenwerking verschilt mogelijk al naargelang het onderscheid tussen

- Trajecten na 'warme overdracht' voor leeflooncliënten na uitputting van art. 60-plaatsen bij OCMW
- Trajecten voor werkloosheidsverzekerden en leeflooncliënten van meet af aan opgezet als geïntegreerde W²-trajecten
- Trajecten voor zowel werkloosheidsverzekerden als leeflooncliënten vertrekkende van gezamenlijke intake en vervolgens doorverwijzing naar meest gepaste traject bestaande uit modules bij zowel VDAB als OCMW als derden.

⁹ Struyven, L. & Van Hemel, L. (2009). The local integration of employment services: assessing network effectiveness of local jobcentres in Flanders. *Environment and Planning C, Government and Policy*, 27(6), 1055-1071; Struyven, L. & Van Hemel, L. (2007). *Naar één loket voor werk. Evaluatie van de ruimtelijke spreiding, het gebruik en het partnerschap van de werkwinkel. Deelrapport 2*. Leuven: HIVA

¹⁰ Andrews, R. & Entwistle, T. (2010), 'Does Cross-Sectoral Partnership Deliver? An Empirical Exploration of Public Service Effectiveness, Efficiency, and Equity', *Journal of Public Administration Research and Theory* 20(3): 679-701; Downs, A. & Carlon, D.M. (2009), 'School-to-Work Transition Programs Within Third-Party Government: A Process-Based Organizational Analysis', *Journal of Disability Policy Studies* 20(3): 131-141; Herranz, L. (2010), 'Multilevel Performance Indicators for Multisectoral Networks and Management', *The American Review of Public Administration* 40(4): 445-460; Herranz, L. (2008), 'The Multisectoral Trilemma of Network Management', *Journal of Public Administration Research and Theory* 18(1): 1-31; Raeymaeckers, P. (2010), 'Working together? Social integration and the effectiveness of networks among human service organizations', *European Journal of Social Work* 13 (4) : 561-566

De empirische analyse in het tweede luik moet resulteren in een:

- Beschrijving van het verloop van de samenwerking
- Analyse van de randvoorwaarden voor samenwerking op verschillende niveaus en tussen types van organisaties

Timing en doorlooptijd: half februari 2012 – oktober 2012. De eigenlijke case studies vinden plaats vanaf augustus, op het ogenblik dat de proeftuinen reeds ervaring hebben opgebouwd in de looptijd van de tweede fase. Voorafgaand (februari-maart) worden enkele verkennende interviews gehouden.

Luik 3: Monitoring van de invloed van de samenwerking op de doelgroepen (onderzoeksvraag 6)

Het derde luik gaat over de resultaten van de samenwerking in de 5 proeftuinen. De onderzoeksvraag luidt:

- *Wat is de invloed van de samenwerking voor de doelgroepen die in de respectievelijke experimenten werden geselecteerd?*

Deze effecten worden zowel bekeken naar de soorten trajecten waarin cliënten feitelijk terechtkomen als naar de feitelijke output. Bovendien laat de looptijd van de proeftuinen en van het onderzoek ook toe om reeds voor een aantal cliënten van de geselecteerde doelgroepen tussentijdse resultaten op het niveau van de outcomes te meten (doorstroming tussen stappen of modules in een traject, uitstroom naar tewerkstelling).

Voor het in kaart brengen van de gerealiseerde outputs vertrekken we vanuit de inhoudelijke categorieën die door Kemper et al. (2009) worden onderscheiden: afstand tot de arbeidsmarkt, (cognitieve) capaciteiten, competenties (algemeen, technisch, werk-gerelateerd), attitude (werkhouding, motivatie), belemmeringen op weg naar werk (fysiek, sociaal-maatschappelijk), persoonlijke voorkeuren en interesses¹¹.

Vormelijk wordt een keuze gemaakt uit mogelijke dataverzamelmethode¹²:

- individueel actieplan dat telkens wordt aangevuld
- overleg tussen begeleider en cliënt: formeel /informeel
- dagboek voor de cliënt
- zelfreflectie na elke activiteit/stap in het traject waarbij een vragenlijst wordt gebruikt
- observaties van groeps- of individuele activiteiten
- portfolio waarin het bewijs van afgeronde taken wordt bijgehouden en dat kan dienen voor potentiële werkgevers
- testen.

Mogelijke formats zijn papieren vragenlijsten of op de computer met open vragen, gestandaardiseerde vragen, schaalitems (1-10 of Likert 5-puntsschaal), e.a. Het kan daarbij gaan om self-, werkgevers-, begeleiders- of peer assessment. Ook kunnen bepaalde instrumenten ingevuld worden door de cliënt met ondersteuning van de trajectbegeleider. De instrumenten kunnen gebruikt worden in de spreekkamer, op huisbezoek, tijdens een praktijk-situatie binnen het traject, ...

De definitieve keuze voor dataverzamelmethode en formats wordt gemaakt in samenspraak met de stuurgroep van de proeftuinen en getoetst aan de praktijk in de 5 proeftuinen via een (derde) workshop met praktijkwerkers.

Net zoals voor luik 1 in dit onderzoek kunnen we ook voor dit luik terugvallen op ontwikkelde expertise in het lopende ESF-innovatieproject Missing Link. Inhoudelijk inspireren we ons op volgende bronnen:

- het W²-project waar voor 8 trajecten een uitgebreide registratie werd bijgehouden¹³

¹¹ Kemper, D.R., de Visser, S.M., Engelen, M.W.H., & Flapper, E. (2009). *Naar de methodische diagnose. Een onderzoek naar de werking van diagnose-instrumenten bij re-integratie*. Zoetermeer: Research voor Beleid

¹² Dewson, S., Eccles, J., Tackey, N.D., & Jackson, A. (2000). *Guide to measuring soft outcomes and distance travelled*. United Kingdom: The Institute for Employment Studies

- het (mede door ons) ontwikkelde instrument voor de ACB- en EVC-werking in de Jongeren Competentie Centra (JESvzw Antwerpen). Het registratiesysteem dat de ACB-ers (arbeidscompetentiebegeleider) en EVC-ers gebruiken bestaat uit twee soorten fiches: enerzijds de ID-fiche die intakegegevens bevat en anderzijds de actie-fiche die informatie over de begeleidingsactiviteit bevat. Deze fiches worden door de begeleider aangemaakt en opgeslagen op een website. Hierop verschijnen een aantal basisstatistieken over de doelgroep en de activiteiten. Per begeleider wordt ook het aantal aangemaakte fiches getoond.
- Het befriending network (www.befriending.co.uk) stelt een evaluatiepakket ter beschikking op zijn website om evaluatiesystemen op te zetten die de impact van projecten aantoonbaar moeten maken (Kennedy et al.). Hierin wordt vooropgesteld om per maand het aantal cliënten te monitoren dat: naar een gespecialiseerde dienstverlening is doorverwezen; aanvangt met een gespecialiseerde dienstverlening; vroegtijdig stopt met gespecialiseerde dienstverlening. Daarnaast wordt ook het aantal cliënten met een actieplan, evaluatie en exit-plan geregistreerd.
- Andere instrumenten: Zelfredzaamheidsmatrix (Nederland); Leefgebiedenmatrix (Nederland); Rickter-scale (UK); Outcome star (UK).

De analyse in het derde luik moet resulteren in een:

- Gedifferentieerde set van relevante criteria voor meting van resultaten en effecten
- De keuze voor adequate methoden voor dataverzameling en formats in samenspraak met de stuurgroep en getoetst aan de praktijk
- De tussentijdse resultaten voor een substantiële periode van de looptijd van de proeftuinen (bv. eerste 10 maanden)

Timing en doorlooptijd: februari 2012 – november 2012. Met het assessment-instrument voor voortgang en resultaten wordt vroegtijdig gestart, zodat de gegevens reeds kunnen worden verzameld in een vroegtijdig stadium van de proeftuinen en resultaten kunnen worden verwerkt voor een substantiële periode (bv. eerste 10 maanden).

Luik 4: aanbevelingen voor mainstreaming en beleid

Een vierde en laatste luik heeft tot doel de bevindingen uit voorgaande luiken te integreren, en beleidsaanbevelingen te formuleren. De aanbevelingen worden geformuleerd ten aanzien van de Vlaamse overheid en federale overheid.

Met het oog op de mainstreaming plannen we in de eindfase van het onderzoek een uitwisseling en feedback van de bevindingen vanuit de 5 proeftuinen met de ervaringen in 1) de grootsteden Antwerpen en Gent, waar een samenwerkingsakkoord bestaat tussen de stad, het OCMW en de VDAB; 2) andere centrumsteden en andere (inter)gemeentelijke werkwinkel-locaties. Hiervoor zal een seminarie worden georganiseerd in de eindfase van het onderzoek, zodat de bevindingen nog worden meegenomen in de eindconclusies. Dit seminarie is erop gericht innovatieve praktijken (w.o. de instrumenten voor doelgroepafbakening, intake en assessment) te dissemineren bij de doelgroep van verantwoordelijken binnen de OCMW's en de VDAB. Vervolgens kan ook een bijdrage worden geleverd aan andere stappen in het proces van disseminatie met het oog op verankering in de reguliere werking (mainstreaming).

Timing en doorlooptijd: november 2012 – december 2012

¹³ Sannen, L., Driessens, K., & Verboren, A. (2011). *Werk & Welzijn verankerd. Krachtgerichte, integrale trajectbegeleiding voor werkzoekenden in armoede*. Brussel: VDAB; Sannen, L., & Van Regenmortel, T. (2011). *Krachtgerichte, integrale trajectbegeleiding voor werkzoekenden in armoede. Uitdagingen en knelpunten van een nieuwe methodiek*. Leuven: HI-VA-K.U.Leuven

4. Gedetailleerd tijdschema

Voor dit project voorzien we een doorlooptijd van 13 maanden, te starten vanaf 1 december 2011 tot 31 december 2012. Op de opdracht zal een team van twee onderzoekers worden ingezet.

Het tijdschema ziet eruit als volgt:

Tabel 1 Fasering, doorlooptijd, benodigde onderzoekstijd (in maanden) en valorisatie

	Timing, doorlooptijd	Benodigde vol-tijdse maanden (incl begeleiding)	Stuurgroep, workshops, seminarie
Luik 1: ontwikkeling van een instrument voor doelgroepanalyse	dec.-half febr.	3	
- Stap 1: bijdrage aan administratieve afbakening	dec.		Stuurgroep
- Stap 2: analyse van gehanteerde assessment-instrumenten	dec.-jan.		workshop 1
- Stap 3: toetsing aan buitenlandse tools en voorstel voor verrijkt instrument	jan.-febr.		workshop 2
Luik 2: procesmatige analyse van de samenwerking VDAB – OCMW's via casestudies	half febr.-okt.	2	
- Verkennende interviews	febr.- maart		
- Case studies van de 5 proeftuinen	aug.-okt.		
Luik 3: monitoring van de invloed van de samenwerking op de doelgroepen	febr.-nov.	3	
- Assessment-instrument voor voortgang en resultaten	febr.-mei		stuurgroep
- Toets aan praktijk	mei		workshop 3
Luik 4: aanbevelingen voor mainstreaming en beleid	nov.-dec.	2	
- Seminarie voor disseminatie	nov.		seminarie
- Aanbeveling voor beleid	dec.		stuurgroep
Totaal aantal onderzoeksmaanden	13	10	

De doorlooptijden verschillen van de maanden in de begroting.

6. Beschrijving van de wijze waarop de resultaten zullen worden gevaloriseerd en bekend gemaakt

In dit onderzoek zijn drie workshops (in de beginfase) en één seminarie (in de eindfase) voorzien. De workshops vinden plaats in de beginfase, in functie van het eerste en derde luik. Het doel is om de eigen gebruikte instrumenten te toetsen en te verfijnen, en telkens te komen tot een verrijkt instrument voor intake en assessment. Het seminarie vindt plaats in de slotfase (luik 4). Het doel is de bevindingen en aanbevelingen te confronteren met deze in andere steden met het oog op aanbevelingen voor mainstreaming en beleid.

Over het onderzoek zal in het Nederlands worden gerapporteerd in de vorm van een onderzoeksrapport en/of onderzoeksnota's. Daarnaast beogen we een actieve bijdrage aan andere initiatieven voor uitwisseling en kennisontwikkeling voor praktijkwerkers en beleid.

Verder worden publicaties beoogd in toegankelijke vaktijdschriften (bv. Over.Werk, Tijdschrift voor Arbeidsvraagstukken) en een paper voor een internationale conferentie (bv. ESPAnet) en publicatie in een tijdschrift (bv. Journal of Social Policy; Journal of European Social Policy; Social Policy and Administration; European Journal of Social Work; Social Policy & Society).

7. Beknopt curriculum vitae van de onderzoeksverantwoordelijken (max. 3 blz. per persoon), met vermelding van de relevante lopende onderzoeksprojecten (met naam van de financierende organisatie en einddatum van het onderzoeksproject) en de vijf belangrijkste publicaties

Deze opdracht wordt uitgevoerd onder het promotorschap en de begeleiding van Ludo Struyven, in samenwerking met Tine Van Regenmortel. Beiden zijn verbonden aan het HIVA, de eerstgenoemde als Hoofd van de Onderzoeksgroep Arbeidsmarkt en de laatstgenoemde als Hoofd van de Onderzoeksgroep Armoede, maatschappelijke integratie en migratie. Beiden hebben een complementaire expertise en opleidingsachtergrond.

- **Ludo Struyven (HIVA-K.U.Leuven)**

Ludo Struyven (PhD in Social Sciences, K.U.Leuven) is sinds 1988 wetenschappelijk medewerker en sinds 1994 projectleider bij het HIVA-K.U.Leuven. Sinds 2007 is hij hoofd van de Onderzoeksgroep Arbeidsmarkt. Daarnaast is hij deeltijds docent (10%) sociologie aan de K.U.Leuven en gastprofessor (10%) voor de cursus 'Mens en Organisatie' aan de Facultés Universitaires Saint-Louis in Brussel (FUSL). Hij heeft een ruime expertise in beleidsonderzoek, opgebouwd via jarenlange ervaring in het domein van activerend arbeidsmarktbeleid, stedenbeleid en de relatie tussen de publieke diensten voor arbeidsbemiddeling en andere actoren.

Hij is gespecialiseerd in onderzoek naar vraagstukken van interventie, sturing en organisatie van beleid, in het bijzonder toegepast op het terrein van arbeid en arbeidsmarkt. Hiervoor worden een beleidssociologische en beleidsevaluatieve invalshoek gehanteerd, aangevuld met een internationaal vergelijkende invalshoek. De verschillende onderzoeksthema's hebben betrekking op herziening en werking van arbeidsmarktbeleid; activering; inburgering; sociale economie; sectorale en ruimtelijke aspecten van arbeidsmarktbeleid en de problematiek van de onderkant van de arbeidsmarkt. Daarnaast legt hij zich toe op de interactie tussen het stelsel van uitkeringen en het actief arbeidsmarktbeleid en de legitimiteit van arbeidsmarkthervormingen en een activerend uitkeringsstelsel. Het proefschrift waarmee betrokkene promoveerde in 2006 tot doctor in de Sociale Wetenschappen handelt over het ontstaan en de evolutie van marktwerking op het terrein van arbeidsbemiddeling vanuit een sociologisch perspectief op beleidsverandering. In dit proefschrift worden de ontwikkelingen geanalyseerd van een dominant publiek systeem van arbeidsbemiddeling naar een multi-actorsysteem met verschuivende publiek-private verhoudingen, c.q. samenwerking tegen de achtergrond van veranderingen in de macro- en meso-context van de arbeidsmarkt en van overheidsbeleid. Dit proefschrift werd in Nederland genomineerd voor de G.A. van Poeljeprijs voor de beste dissertatie in het brede domein van beleidswetenschappen in Nederland en Vlaanderen.

Ludo Struyven wordt nationaal en internationaal erkend als expert inzake samenwerking en marktwerking op het terrein van arbeidsbemiddeling, in concreto PES, lokale sociale diensten voor de bijstand, lokale non-profitorganisaties en private arbeidsmarktintermediairen (for-profit en sectoraal). In de voorbije jaren werkte hij reeds intensief op het thema van de samenwerking tussen VDAB en OCMW's, met het Viona-onderzoek over de lokale werkwinkels (procesevaluatie), de expertise-opdracht voor de proeftuinen eerste fase en het onderzoek naar de (nog) niet bemiddelbaren in Antwerpen (analyse van cliëntenbestand van VDAB en OCMW naar geregistreerde drempels voor de arbeidsmarkt en integratie).

Internationaal was hij recent betrokken als expert in de Europese Peer Review 'Activation of Elderly' (Den Haag, 12010). In 2007 fungeerde hij als expert voor het Nederlandse ministerie Sociale Zaken en Werkgelegenheid (in het kader van de Beleidsdoorlichting art. 23) en voor de Nederlandse Raad voor Werk en Inkomen (begeleidingscommissie van onderzoek over uitbesteding van reïntegratie). Op de ESPAnet conferentie 2011 (European Social Policy Association) fungeerde hij als stream convenor voor de stream 'Labour market policy, activation and beyond'. Dit internationaal academisch netwerk laat toe om een goed inzicht te verwerven in relevant onderzoek in andere landen omtrent gelijkaardige thema's. Aldus heeft hij een uitgebreid netwerk opgebouwd met stakeholders van het arbeidsmarktbeleid en de arbeidsmarktwerking in andere Europese landen.

Relevante lopende onderzoeksprojecten

- PES visie 2020. Bijdrage tot de visievorming voor de Public Employment Services op Europees niveau inzake hun rol op het gebied van 'making transitions pay'. Opdrachtgever: VDAB en ESF-Agentschap Vlaanderen (project transnationaliteit - type 2). Periode: 1-03-2011 tot 30-06-2012
- Missing link. Ontwikkeling van een meetinstrument voor het in kaart brengen van de vorderingen op verschillende dimensies van employability. Opdrachtgever: Arktos vzw en ESF-Agentschap Vlaanderen. (Innovatieproject). Periode: 1-05-2011 tot 30-04-2013
- Evaluatie van begeleidings- en opleidingsacties voor werkzoekenden in het kader van het OP ESF Vlaanderen. Opdrachtgever: ESF-Agentschap Vlaanderen en Departement WSE. Periode: 1-01-2009 tot 30-04-2012
- Sociale activering in de Belgische OCMW's. Verkennende studie naar de inspanningen bij de Belgische OCMW's (op basis van een websurvey) en case studies. Opdrachtgever: POD Maatschappelijke Integratie. Periode: 1-05-2011 tot 31-01-2012

Vijf belangrijkste publicaties (internationale peer-reviewed tijdschriften of boeken)

- Struyven, L. (2009). The local integration of employment services: assessing network effectiveness of local jobcentres in Flanders. *Environment and Planning C, Government and Policy*, 27(6), 1055-1071.
- Struyven, L., De Cuyper, P. (2009). From right to obligation. The impact of Collective and Public Regulation on the Outplacement for Redundant Workers in Flanders. In: Larsen F., Van Berkel R. (Eds.), *The New Governance and Implementation of Labour Market Policies* (pp. 165-186). Copenhagen: DJØF-publishing Copenhagen.
- Struyven, L. (2007). Between Efficiency and Equality: New Public-Private Arrangements in Employment Assistance for the Unemployment. In: De Koning J. (Eds.), *Evaluating Active Labour Market Policy: Measures, Public-Private Partnerships and Benchmarking* (pp. 193-220).
- Struyven, L., Steurs, G. (2005). Design and redesign of a quasi-market for the reintegration of job-seekers: empirical evidence from Australia and the Netherlands. *Journal of European Social Policy*, 15(3), 211-229.

- Struyven, L. (2005). *The New Institutional Logic of Public Employment Services*. in T. Bredgaard & F. Larsen (eds.), *Employment Policy from Different Angles*, Copenhagen: DJØF-publishers, p. 175-190. Copenhagen: DJØF-publishing.

- **Tine Van Regenmortel (HIVA-K.U.Leuven)**

Tine Van Regenmortel, doctor in de psychologische wetenschappen, is sinds 1988 aan het HIVA verbonden en hoofd van de Onderzoeksgroep Armoede, maatschappelijke integratie en migratie. Sinds 2005 doceert ze het vak 'Evaluatieonderzoek van hulpverleningsprogramma's' in de Master Sociaal Werk aan de Faculteit Sociale Wetenschappen van de K.U.Leuven. Daarnaast is ze sinds 2007 verbonden aan de Fontys Hogeschool Sociale Studies in Eindhoven als lector 'Empowerment en maatschappelijk kwetsbare groepen'. Zij heeft een ruime expertise op vlak van beleids- en praktijkgericht onderzoek in de context van armoede en maatschappelijke kwetsbaarheid. Zij wordt in Vlaanderen en Nederland als expert erkend op vlak van empowerment in relatie tot maatschappelijk kwetsbare groepen (bv. mensen in armoede, dak- en thuislozen, maatschappelijk kwetsbare jongeren, mensen met een GGZ-problematiek enz.). Zij heeft veel know-how opgebouwd rond actieonderzoek in OCMW's (bv. Genk, Antwerpen, Leuven, Ichtegem, Heusden-Zolder), CAW's, basisverenigingen enz. Ze ligt aan de basis van methodieken en instrumenten als maat zorg, lokaal cliëntoverleg, ervaringsdeskundigen in de armoede en sociale uitsluiting, de rechtencirkel, de empowermentbarometer enz.

Tine Van Regenmortel lanceerde mede het concept van geïntegreerde werk- en welzijnstrajecten (kortweg W²). Ze stelde de theoretische conceptnota op rond krachtgerichte activering in opdracht van de toenmalige Vlaamse Minister van Werk, Frank Vandenbroucke. Tevens volgde ze als onderzoeksleider het Antwerpse experiment op rond werk- en welzijnstrajecten voor mensen in armoede in opdracht van de VDAB. Momenteel wordt het VIONA-onderzoek afgerond rond duurzame tewerkstelling voor mensen in armoede met naast de werkzoekenden ook een focus op de werkgever en intermediairen.

Relevante recente onderzoeksprojecten en publicaties

- Duurzame tewerkstelling van mensen in armoede (2010-2011); opdrachtgever VIONA, publicatie:
 - Sannen L., Castermans S., Van Regenmortel e.a. (2011), *Duurzame tewerkstelling van mensen in armoede. Uitdagingen en remedies voor beleid, werknemers en werkgevers*, HIVA-K.U.Leuven en Vlaams Netwerk van Verenigingen waar armen het woord nemen (te verschijnen oktober 2011).
- Krachtgerichte en integrale activering in armoedesituaties: implementatie en evaluatie (2010-2011); opdrachtgever VDAB, publicaties:
 - Sannen L. & Van Regenmortel T. (2011), *Krachtgerichte, integrale trajectbegeleiding voor werkzoekenden in armoede. Uitdagingen en knelpunten van een nieuwe methodiek*, HIVA-K.U.Leuven.
 - Sannen L., Driessens K., & Verboven A. (2011), *Werk & Welzijn verankerd. Krachtgerichte, integrale trajectbegeleiding voor werkzoekenden in armoede*, VDAB Brussel (methodiekboek).
 - Steenssens K., Sannen L. & Van Regenmortel T. (2010), 'Hoofdstuk 6. Ook een sluitende aanpak kan uitsluiten' in: Vranken J. e.a. (2010), *Armoede en sociale uitsluiting. Jaarboek 2010*, p. 269-286.
- Expertopdracht krachtgerichte activering vanuit empowerment; opdrachtgever Minister van Werk, Frank Vandenbroucke (2009), publicatie:
 - Steenssens K., Demeyer B. & Van Regenmortel T. (2009), *Conceptnota empowerment en activering in armoedesituaties*, HIVA-K.U.Leuven, Leuven.

- Activering en vrijwilligerswerk, expertopdracht, opdrachtgever CERA/Samenlevingsopbouw Antwerpen (2008-2009), publicatie:
 - Van Regenmortel T., (2009), Theoretische en empirische reflecties over vrijwilligerswerk door kansengroepen, in: *Vrijwillig werkt. Aan de slag met vrijwilligers uit kansengroepen*, Samenlevingsopbouw Antwerpen, CERA, HIVA-K.U.Leuven, Recht-Op vzw, OCMW Antwerpen, p.53-70
- Werk- en welzijnstrajecten voor kwetsbare groepen (2007-2008); opdrachtgever VIONA, publicatie:
 - Steenssens K., Sannen L., Ory G. & Nicaise I., o.l.v. Nicaise I. & Van Regenmortel T. (2008), *W²: Werk- en welzijnstrajecten op maat. Een totaalconcept*, HIVA-K.U.Leuven, Leuven

Selectie van andere publicaties

Janssen B., Van Regenmortel T. & Abma T. (2011), Identifying sources of strength: resilience from the perspective of older people receiving long-term community care, *European Journal of Ageing*, 8: p. 145-156, DOI 10.1007/s10433-011-0190-8, Open Acces at Springerlink.com. (IF 2010: 1.119).

Van Regenmortel T., (2011), Ervaringsdeskundigheid in de geestelijke gezondheidszorg met betrekking tot werk, in: *Welzijnsgids* (Gezondheidszorg, Geestelijke gezondheidszorg), Afl. 79 (januari 2011), Kluwer.

Van Regenmortel T. (red.) (2010), *Empowerment en participatie van kwetsbare burgers. Ervaringskennis als kracht*, Amsterdam: SWP, 232p.

Van Regenmortel T., (2010), Krachtgerichte activering en vrijwilligerswerk in functie van een inclusieve samenleving, in: Redig G. & Hambach E. (red.), *Chinese vrijwilligers? Over de driehoeksverhouding tussen vrijwilligerswerk, activering en arbeidsmarkt*, Politeia, p.163-180.

Van Regenmortel T. (2009), Empowerment als uitdagend kader voor sociale inclusie en moderne zorg, *Journal of Social Intervention: Theory and Practice*, volume 18, issue 4, p.22-42.

Van Regenmortel T., (2009), Empowerment in de geestelijke gezondheidszorg, *Neuron*, vol 14, nr.8, p.309-314. (ook in het Frans)

Vansevenant K., Driessens K. & Van Regenmortel T. (2008), *BIND-KRACHT in armoede. Krachtgerichte hulpverlening in dialoog, Boek 2*, LannooCampus, Leuven, 275p.

Van Regenmortel T. (2008), *Zwanger van empowerment. Een uitdagend kader voor sociale inclusie en moderne zorg*, oratie, Fontys Hogescholen, p.76.

Van Regenmortel T., Demeyer B., Vandenbempt K. & Van Damme B. (2006), *Zonder (t)huis. Sociale biografieën van thuislozen getoetst aan de institutionele en maatschappelijke realiteit*, LannooCampus, Leuven, 320p.

Driessens K. & Van Regenmortel T. (2006), *BIND-KRACHT in armoede. Leefwereld en hulpverlening*, LannooCampus, Leuven, 356p. (ook in het Frans)

Van Regenmortel T. (2002), Empowerment en Maatzorg. Een krachtgerichte psychologische kijk op armoede, in Franken e.a, *Armoede en Sociale Uitsluiting, Jaarboek 2002*, Acco, Leuven/Leusden, p.71-84.

Bijlage: Korte samenvatting van het voorstel

Door de parallelle ontwikkeling van een activeringsbeleid voor werkzoekenden en leeflooncliënten, wint de vraag aan belang op welke manier de VDAB en de OCMW's hun aanbod van dienstverlening en doelgroepen beter op elkaar kunnen afstemmen. Het doel van de proeftuinen (tweede fase) is om deze mogelijkheden voor afstemming en samenwerking verder uit te diepen, en dit op het gemeentelijk of intergemeentelijk niveau. De bevoegde overheid opteert daarbij voor een bottom-up perspectief in de coördinatie tussen VDAB en OCMW's.

Bij beide populaties - werkzoekenden en leefloners - is er telkens een potentiële doelgroep die nog toe te leiden is naar de arbeidsmarkt, mits een voldoende aangepast aanbod van geïntegreerde werk-welzijntrajecten.

Dit onderzoeksvoorstel omvat volgende vier luiken:

- 1) Het ontwikkelen van een instrument voor doelgroepafbakening en intake: in dit luik wordt een aanpak voorgesteld in drie stappen, vertrekkende van een bijdrage tot de administratieve afbakening van de potentiële doelgroepen op basis van geregistreerde drempels. Vervolgens worden de gehanteerde instrumenten voor intake samengebracht en geconfronteerd, met als doel een consensus (in twee workshops: tussen de OCMW's, en tussen de OCMW's en de VDAB in de 5 proeftuinen) te bereiken over de te hanteren tools en criteria. In een derde stap wordt dit getoetst aan enkele buitenlandse voorbeelden. Het resultaat is een verrijkt instrument voor de 5 proeftuinen. Voor dit luik baseren we ons o.m. op reeds geëxploreerde voorbeelden van intake-instrumenten in het buitenland (lopend onderzoek Missing Link).
- 2) Procesanalyse van de samenwerking: via case studies in de 5 proeftuinen worden de processen in kaart gebracht en factoren geanalyseerd die de samenwerking bij de primaire processen van intake, toeleiding, doorverwijzing en opvolging bevorderen of belemmeren. Het doel is te komen tot een identificatie van randvoorwaarden, zowel intern als extern, en op macro-, meso- en microniveau. Hiervoor baseren we ons op het multi-level kader voor netwerkstructuren (Provan & Milward), aangevuld met het multi-sectorale karakter van de netwerken.
- 3) Monitoring van de invloed van de samenwerking op de doelgroepen: het derde luik heeft tot doel een assessment-instrument te ontwerpen voor het in kaart brengen van de voortgang en de resultaten van de geïntegreerde trajecten. Hiervoor kunnen we opnieuw terugvallen op reeds ontwikkelde instrumenten, nieuwe instrumentontwikkeling die o.m. voortbouwt op het W²-instrument (lopend onderzoek Missing Link + VDAB) en op buitenlandse voorbeelden. Het instrument wordt opgebouwd met en getoetst aan de praktijk via een workshop van praktijkwerkers van de 5 proeftuinen.
- 4) Aanbevelingen voor mainstreaming en beleid: het laatste luik omvat het formuleren van aanbevelingen voor verankering in de reguliere aanpak van de afbakening van potentiële doelgroepen en het vormgeven en opvolgen van geïntegreerde trajecten, en het formuleren van beleidssuggesties die deze aanpak bevorderen en ondersteunen. De aanbevelingen betreffen zowel het centrale Vlaamse en federale beleid, de centrale instanties VDAB en VVSG als het lokale beleid. Voor de disseminatie bij verantwoordelijken bij OCMW's en VDAB wordt een seminarie ingericht waarop de innovatieve praktijken van de 5 proeftuinen worden voorgesteld en getoetst aan de ervaringen van andere steden en gemeenten.